

A derradeira travesía do *Toftevaag*

Carlos Roberto de Pacho

ENCONTRO INESPERADO

A finais de marzo de este ano, o meu irmán Eduardo de Pacho, visita o pobo costeiro asturiano de Cui-deiru (Cudillero). No peirao chámalle a atención un barco antigo enriba do carro varadoiro. Despois de tomar unhas fotos ve que hai xente arranxándoo. Comeza a parolar cun dos tripulantes, e como carta de presentación, comenta que é irmán do derradeiro carpinteiro de ribeira de Asturias. O mariñeiro e científico, que resultou ser Ricardo Sagarminaga,

explícalle que arribaran a ese porto no outono do 2024 e que alí deran cun carpinteiro ebanista ao que lles costou convencer para amañar o casco. Un taller local xa lle tiña posto a punto o motor. Agradecido polo interese amosado, agasallou ao meu irmán cun folleto onde explica a historia do barco.

A goleta no varadoiro de Cui-deiru

Planos e traballo de construción

Imaxes antigas dos usos do barco

A HISTORIA DO BARCO

O *Toftevaag* leva o nome do pobo noruegués da illa de Halsnøy, onde foi construído polo mestre carpinteiro Lars Olai Sjo no 1910. Este barco traballou na pesca do arenque no Atlántico Norte ata a Segunda Guerra Mundial, cando foi usado para o transporte de pilotos a unha base aérea. Tras o final da guerra dedicouse á cabotaxe de mercadorías polos fiordes de Noruega ata 1979. O seu casco era de madeira de piñeiro unida ás Cadernas mediante espiches tamén de madeira. No ano 1958 instaláronlle un motor diésel marca Genaa de 60 cabalos.

O Toftevaag navegando a todo trapo

Levaba xa nove anos varado nun estaleiro do illo-te de Risør, cando dous activistas do buque *Sirius* de Greenpeace, (un deles era Sagarminaga) atopárono e restauraron o vello barco sendo que no ano 1989 volveu a navegar co seu aparello orixinal de goleta sobre dous mastros. No de popa con cangrexas menor, no de proa con cangrexas maior e escandalosa, e entre este mastro e o bauprés: foque, contrafoque e foque voante.

INSTITUTO DE INVESTIGACIÓN ALNITAK

Axudar a investigar e preservar o medio mariño foi o cerne que impulsou a estes científicos a mercar e restaurar o *Toftevaag*. A O.N.G. Alnitak (nome dunha das estrelas da constelación de Orión), con sé no porto de Almerimar (El Ejido, Almería), foi impulsada polo Earthwath Institute de Boston (Massachusetts) para facer realidade o soño daqueles dous activistas medioambientais. Dez anos despois a asociación suíza Ocean Care tomou o relevo no patrocinio das actividades levadas a cabo no *Toftevaag*.

Campaña de rescate de tartarugas

O ESTUDO CIENTÍFICO

Dirixidos por 4 científicos investigadores, máis de 4.000 voluntarios de 102 países navegaron nestes anos, dos cales 600 estudantes universitarios levaron a cabo diversos estudos de ámbito mariño. Tamén se rodaron reportaxes para distintas televisións como a BBC. Asimesmo, os cativos tiveron a oportunidade de navegar neste barco. Expedicións reais de investigación básica embarcaron a bordo a 200 profesores e 600 nenos seguindo o método colaborativo de participación.

Equipo de científicos frente do barco

A vixilancia dos ecosistemas oceánicos centrouse en cetáceos, tartarugas, aves mariñas e peixes peláxicos, o que constitúe unha das maiores bases de datos dos mares de Europa, e particularmente do Mediterráneo.

No ano 2006 a Organización Marítima Internacional reorganizou as rutas de navegación en diversas zonas concorridas por cetáceos por seren sensibles á contaminación acústica e a posibles colisións provocadas por barcos.

Outro éxito acadado foi o deseño de medidas tecnolóxicas que permitiron reducir un 95 % a captura accidental de tartarugas pola flota palangreira do

Ricardo Sagaminaga, un dos fundadores da ONG Alnitak.

peixe espada. A Unión Europea premiou esta iniciativa que foi exportada a zonas sensibles mariñas de África e América.

Imaxe cenital da cuberta de proa

O AFUNDIMENTO

O día 11 de abril de 2025 o diario asturiano La Nueva España publicaría nas páxinas de sucesos a seguinte noticia: “*Hablan los seis científicos rescatados de un velero hundido en Asturias: -Hemos vuelto a nacer*”. Semanas despois da visita do meu irmán a Cuideiru o barco partiu do seu porto as 4 da mañá, pero ás poucas millas de navegación un golpe de mar provocou unha vía de auga. A adegá comezou a asolagarse e rapidamente deron aviso a Salvamento Marítimo. Activaron as bombas de achique pero en media hora o afundimento xa era inminente. O helicóptero Pesca II de Viveiro rescatou aos tripulantes e dúas embarcacións Salvamar de Lluarca e Xixón trataron de remolcar o barco pero a operación foi imposible. Incluso o mercante Sandra cambiou o seu rumbo ante a chamada de socorro; a solidariedade no mar é incuestionable.

Despois de 35 anos a Asociación Alnitak perde o seu barco. O *Toftevaag* non só era unha embarcación, foron milleiros de vivencias a prol de acadar un mundo mellor. Agora descansa no mar ao que sempre pertenceu.